

Proč nepít mattonku? Kvůli Kyselce

Asociace sdružení pro ochranu a rozvoj kulturního dědictví ČR (ASORKD) nechala minulý týden na pražské tramvaji vylepit plakát pranyřující společnost Karlovarské minerální vody (KMV) za devastaci památkově chráněných objektů, které vlastní v obci Kyselka. Kdysi elegantní lázně se po roce 1990 změnila v ruiny a nikomu se doposud nepodařilo vlastníky přesvědčit, aby dvě desítky nemovitostí opravili.

PETR ZÍDEK

LN Jak byste charakterizovali stav, v němž se nalézají památkově chráněné objekty v lázních Kyselka?

Petra Hoffmannová: Stav památkově chráněných budov v Kyselce je bohužel katastrofální. Výjimku představuje bývalý *Picí pavilon*, tedy současná budova kina, která je majetkem obce Kyselka, je průběžně rekonstruována a stále slouží k filmové projekci.

Pavel P. Ries: Budovy jsou po stránce architektonické zdevastované natolik, že při rekonstrukci bude muset být většina artefaktů nahrazena kopiemi.

Před očima zde zaniká podstatná část unikátního sídla, propojující lázeňské a výrobní funkce, celá kauza ukazuje na selhání systému státní péče

Tomáš Karel

Michal Donath: Karlovarské minerální vody jsou vlastně pouze průmyslových budov. Ty jsou v zabezpečeném stavu a byla a je jim poskytována základní údržba. Jedná se o sedm objektů před rekonstrukcí. „Druhá Kyselka“, tedy areál bývalých lázní v Kyselce, tvoří většinu památkově chráněných objektů v obci a představuje těžké historicko-architektonické hodnoty. Lázeňská část, která nemá a nikdy neměla nic společného s KMV, se bezpochyby nachází ve špatném stavu. Proto je třeba nalézt v co nejkratší době logické, smysluplné a ekonomicky realizovatelné řešení, které poskytne všem nebo alespoň části těchto objektů budoucnost.

Pavel P. Ries: Současný vlastník většiny památek v Kyselce je bílým koněm KMV, který měl sehrát úlohu firmy, která nese odpovědnost za zničení Mattonního dědictví, aniž by bylo poškozeno dobré jméno KMV. Hra na dva vlastníky jím Sest let vycházela. V dubnu tohoto roku jsme prokázali personální propojení mezi KMV a C.T.S.-DUO, nově přejmenované na RIS, která lázně vlastní. Jejím jednatelem Petr Dostál zakládá firmu, které následně ovládá rodina Pasquale či na ně napojení lidé (Martin Hanzl, právník KMV a předseda dozorčí rady Poděbradky, a. s., kde KMV mají vlastnický podíl). Další transakcí, která dokládá, že obě firmy spolu mají více než vřelý vztah, je prodej 90 procent pozemků v lázeňské části památkového areálu. C.T.S.-DUO prodalo v říjnu 2010 pozemky KMV včetně přístupových cest ke všem lázeňským domům. Tímto činem KMV zabránilo tomu, aby budovy lázní koupil někdo, kdo by lázně obnovil. Jen těžko si lze představit kupce, který by koupil památkově chráněné objekty bez pozemků kolem nich a bez přístupových cest.

Michal Donath: KMV nejsou v žádném formálním spojení s vlastníkem areálu lázní v Kyselce Revitalizační investiční společnost (RIS). Představitel KMV se v osobní rovině s Petrem Dostálem znají. KMV žádných bílých koní nevyužívá.

Pavel P. Ries: Postupnými demolicemi kulturních památek, které v 90. letech prováděly KMV, došlo k tomu, že z původní Mattonního továrny nezbylo takřka nic, ač se v privatizačním projektu z roku 1992 samy KMV zavázaly, že objekty budou udržovat a obnovovat. Vztah KMV k dílu zakladatele firmy lze doložit konkrétním příkladem: Velmi vzácný památkově chráněný *Picí pa-*

MICHAL DONATH
mediální zástupce společnosti KMV

PETRA HOFFMANNOVÁ
starostka obce Kyselka (nez.)

TOMÁŠ KAREL
ředitel územního pracoviště NPÚ v Lokti

PAVEL P. RIES
dokumentarista, prezident ASORKD

Je výrobce známé minerálky odpovědný za devastaci lázní Kyselka? Proč stát není už dvacet let schopen přinutit vlastníky, aby se řádně starali o památky?

Zde hospodaří Karlovarské minerální vody (objekt Lösschnerovy stáčírny v Kyselce)

FOTO LUKÁŠ PODHORSKÝ

vilon Cisařovny Alžběty, jenž byl v jejich majetku, překázal stavbě plechové výrobní haly. Proto Karlovarským minerálním vodám památkáři v roce 1997 uložili, aby pavilon rozebraly, nafotily, jeho jednotlivé části označily a zabezpečily do doby, než pro něj bude nalezeno jiné vhodné místo. Alžbětin pavilon byl uložen do objektu centrálních skladů. Tato budova byla posléze zbourána a pavilon při tom zničen.

Michal Donath: Privatizační projekt pro Západočeská zřídla neobsahuje žádné závazky o údržbě a obnově objektů. Pavilon Alžběta byl darován obci Kyselka dle požadavku tehdejšího starosty. Veškeré stavební změny v areálu závodu Mattoni v Kyselce byly vždy realizovány na základě řádných a pravomocných rozhodnutí orgánů státní správy a památkové péče. KMV žádné demolicí v Kyselce nikdy neprosazovaly. KMV pouze navrhovaly řešení, které nezahrnovalo obnovu všech objektů a komplexní řešení pro obec.

Pavel P. Ries: Pokud si je pan Donath jist, že privatizační projekt neobsahoval nic, co by nesouviselo se závazkem udržovat památky, nechť jej KMV celý zveřejní. *Picí Pavilon Cisařovny Alžběty* nebyl nikdy předán obci, jak tvrdí pan Donath, ač o něj, jak správně uvádí, obec velmi usilovala. Dokládá to i aktuální výpis ohrožených památek, který provozuje NPÚ: „Stavba pramene Alžběta měla být přemístěna na poz. parc. č. 173/2, k. ú. Nová Kyselka, ve skutečnosti demolována a zašantročena.“

Tomáš Karel: Stav kulturních památek v Kyselce, zejména tzv. bývalých lázní (ale z velké části to platí i o areálu tzv. Mattonního továrny) je dán dlouhodobým zanedbáním i té elementární údržby. Jedná se

nepochybně o neohroženější památkové soubory v regionu, s ohledem na rozsah je to bezprecedentní stav v rámci celé republiky. Problém má skutečně celostátní měřítko: Před očima zde zaniká podstatná část unikátního sídla, propojující lázeňské a výrobní funkce, celá kauza ukazuje na selhání principu systému státní péče.

Michal Donath: Zdá se, že stát nyní prostřednictvím zástupce odborné složky památkové péče sděluje změnu svého postoje k památkově chráněným objektům v Kyselce. Historicky je stát po roce 1945 oddělen od stáčení minerálních vod. Zanedbával péči o ně a provozoval je jako dětskou léčebnu namísto lázní. Technicky již nespĺňovaly lázeňské standardy a byly v nedobřem technickém stavu. Tentýž stát je v roce 1992 privatizoval, aby nenesl břemeno údržby objektů. Dnes se však dovídáme, že se jedná o soubor nemovitostí celorepublikového významu a že problematiku je třeba řešit v celostátním měřítku. Ide o evidentní názorový posun. Neměl by stát za tuto památku celostátního významu převzít odpovědnost jako u jiných objektů ve vlastnictví ministerstva kultury? Dosud se však NPÚ či ministerstvo kultury o jednání s vlastníkem lázeňských objektů s cílem jejich převzetí nepokusily.

Tomáš Karel: Postoj památkové péče je již řadu let neměnný. Nehovořím o celorepublikovém významu chráněných nemovitostí (byť se jedná o mimořádný celek), ale o celorepublikovém významu současné kauzy, tedy rozsahu ohrožení památkových hodnot.

LN Kdo je za současnou situaci odpovědný?

Pavel P. Ries: Za stav kulturních památek

ve vlastnictví Karlovarských minerálních vod nese jednoznačně odpovědnost tato firma, která sedm památkově chráněných objektů vlastní již 20 let. KMV vlastnila památkově chráněných budov více. Alžbětinský pavilon rozebraly a zašantročily, dvě památky jim povolil kontroverzně zbourat někdejší ředitel pracoviště NPÚ v Plzni Karel Drhovský. Za toto podivné památkové ochráníství byl vyšetřován policií a jako ředitel pobočky v Plzni posléze skončil.

Michal Donath: Odpovědnost za objekty ve vlastnictví Karlovarských minerálních vod je na straně KMV. Situace je však stabilizovaná. Navržena jsou i řešení pro budoucnost. Na počátku stála nezdařená privatizace zóny bývalých lázní v Kyselce ze strany státu. Rozhodnutí privatizovat někdejší lázně samostatně a odděleně od stáčírny minerálních vod nebylo optimální. Zatímco na začátku 90. let byly objekty ve špatném, ale použitelném stavu, nebyli noví majitelé schopni ani ochotni zajistit jejich další rozvoj. Poslední vlastníkem společností RIS zahájila v loňském roce alespoň zabezpečovací práce na zajištění objektu Ottova pramene.

Petra Hoffmannová: Odpovědnost za stav budov nese dle stavebního zákona vždy vlastník. V tomto případě bych ještě do řady viníků postavila stát a jeho správu, která 20 let celkem nečinně přihlížela k devastaci budov, které měla chránit. Pokud se někdy v minulosti našel statečný úředník, který se vlastníky budov pokusil udělením pokuty motivovat k nápravě, byl to opět stát se svou nedokonalou legislativou, který selhal ve vymáhání. Pokud snad někdy byla pokuta vymožena, rozhodně nebyla použita ve prospěch chátrajících budov.

Tomáš Karel: Odpovědnost je v zásadě dána vlastnictvím, svoji roli zde však hrál i postoj státních institucí, které nedokázaly zajistit vymahatelnost povinné údržby. V minulosti bohužel pochybila i odborná organizace památkové péče.

LN Máme dnes nějaké záruky, že k podobným „pochybením“ v památkové péči nedojde?

Tomáš Karel: Záruky lze dnes spatřovat jednak v dostatečných podkladech týkajících se odborného vyhodnocení a také nejen v odborném, ale i obecném povědomí o památkovém významu Kyselky. Legislativní vymahatelnost v rámci zákona o památkové péči má své limity, stejně má své limity i možný rozsah účinného zásahu ve prospěch zachování jednotlivých staveb. Zásadním problémem je nyní časová náročnost záchrany, ať už vymahatelné, či nikoli. V Kyselce běží o čas, neboť degradace konstrukcí má exponenciální růst.

Privatizační projekt pro Západočeská zřídla neobsahuje žádné závazky o údržbě a obnově objektů

Michal Donath

LN Když běžné procedury tak dlouho selhávají, nastal čas na nějaký občanský odpor? ASORKD rozjela kampaň proti firmě KMV, jejíž součástí jsou i plakáty na pražských tramvajích vyzývající k bojkotu mattonky. Co si od toho slibujete?

Pavel P. Ries: Na plakátech na pražských tramvajích není žádná výzva k bojkotu mattonky. Je tam pouze ukázka druhé tváře firmy, která z jiné strany prezentuje své produkty v reklamách s Janem Krausem a Karlem Gottem. Více než rok jsme se snažili přimět KMV k tomu, aby se ke kulturním památkám v jejich vlastnictví chovaly kulturně. Marně. Od kampaně, která bude pokračovat i v jiných městech, očekáváme, že se zákazník dozví, jak se firma chová ke kulturnímu dědictví této země, a udělá si z toho své závěry.

Petra Hoffmannová: Stav budov v obci není občánům jistě lhostejný, ale je namístě připomenout fakt, že společnost KMV je v obci Kyselka jediným zaměstnavatelem, a občané obce, kteří jsou zde zaměstnáni, si své práce velmi váží.

Pavel P. Ries: Vedení obce si myslí, že Karlovarské minerální vody potřebuje, protože zaměstnává občany. Opak je ale pravdou. Kyselka nepotřebuje KMV, ale KMV potřebuje Kyselku. Stáčírna totiž není pila, kterou můžete kdykoliv zavřít a otevřít ji u jiného lesa. Rodina Pasquale potřebuje tamní vzácnou vodu, kterou jinde nevytěží. Ta voda vytéká v místě, kde jsou občané Kyselky doma! Svůj vyjednávací potenciál obec zdaleka nevyužívá.

LN Pro nezúčastněného pozorovatele je, pane Donathe, skutečně obtížné pochopit, že firma, která má roční obrát tří miliard korun, dává stamiliony do reklamy a finančně podporuje řadu bohulibých aktivit, nedokáže sehnat peníze na opravu několika budov. Nemá vedení KMV strach, že bude českou veřejností považováno za kulturní barbaru?

Michal Donath: KMV finančně podporuje kulturní i sportovní dění a finančně podporuje i obec. Podpořila obnovu barokní kaple na zámku v Nebílovecích či obnovu relikviáře sv. Maura. Je-li barbarstvím poctivě a průhledně podnikat, řádně platit daně, zaměstnávat přímo i nepřímo stovky lidí a dlouhodobě podporovat českou literaturu prostřednictvím ceny Magnesia Litera, je-li barbarstvím podporovat český film prostřednictvím Českých lvů, je-li barbarstvím přispívat obcím na jejich činnost, je-li barbarstvím podporovat akce v regionu, pak ano, pak jsou KMV nekulturní barbaři.

Pavel P. Ries: Financováním Českého lva, České Miss a dalších akcí, které samozřejmě marketingově využíváte ve svůj prospěch, takže se zde nedá hovořit o mecenášství a nezištné podpoře české kultury, se nevykoupite z odpovědnosti za stav památek v Kyselce.